

TISKOVÁ ZPRÁVA SČS K UDRŽITELNÉ SPOTŘEBĚ ZBOŽÍ A PODPOŘE PRÁVA NA OPRAVU A OPĚTOVNÉ POUŽITÍ

Praha, dne 7. dubna 2022

Tento týden byla 5. dubna 2022 ukončena veřejná konzultace Evropské komise (EK) k Udržitelné spotřebě zboží a podpoře práva na opravu a opětovné použití.

Prostřednictvím této veřejné konzultace se občané a další zúčastněné strany mohli podělit o své názory a zkušenosti ohledně možností, jak lze upřednostněním oprav před výměnou zboží a podporou nákupů použitého zboží prodloužit dobu, po kterou jsou výrobky v EU používány, a tím posílit i jejich udržitelnou spotřebu.

Tato konzultace je přitom součástí celého balíku opatření, kterými EK chce (viz i níže) posílit postavení spotřebitelů v zájmu ekologické transformace a také zajistit, aby jim aktualizovaná pravidla umožnila činit při nakupování informovaná a ekologicky uvědomělá rozhodnutí. Mezi zásadní návrhy EK pak v tomto ohledu patří jednak návrh na změnu směrnice o právech spotřebitelů, který by měl spotřebitelům zajistit nové právo na informace o životnosti a opravitelnosti výrobků, a jednak návrh na změnu směrnice o nekalých obchodních praktikách, který by měl zavést zákaz tzv. lakování na zeleno a plánovaného zastarávání.

Sdružení českých spotřebitelů (SČS) se tématu životnosti a opravitelnosti výrobků věnuje dlouhodobě a svá stanoviska jsme proto EK pochopitelně i v tomto případě rádi poskytli, a ty nejdůležitější pohledy na vybrané otázky z veřejné konzultace k podpoře práva na opravu a opětovné použití zboží (viz [zde](#)) a na legislativní návrhy EK ze dne 30. března 2022 (viz [zde](#)) zde shrnujeme:

1. Doba, po kterou spotřebitelé své zboží používají, a opravy výrobků

Doba, po kterou je většina spotřebního zboží používána, se za poslední desetiletí zkrátila. A ať už je to dáno vinou výrobců a designem výrobků anebo tlakem reklamy na rychlou a módní spotřebu, faktem zůstává, že lidé u nás byli dříve zvyklí na podstatně delší životnost spotřebního zboží a že tento trend dnes má bohužel i výrazný vliv na využívání přírodních zdrojů a životní prostředí.

Za jednu z příčin, která způsobila zkrácení životnosti spotřebního zboží, přitom považujeme i to, že opravárenské služby nejsou pro spotřebitele dostupné a pohodlné (to především znamená, že chybí náhradní díly a oprava trvá příliš dlouho) anebo že jsou opravy výrobku příliš drahé (což znamená, že se spotřebitelům nevyplátí).

2. Pobídky k opravám výrobků a použité vs. renovované zboží

Z těchto důvodů souhlasíme s tím, aby byly zavedeny pobídky pro opravy spotřebního zboží (např. namísto jejich výměny či likvidace), ale upozorňujeme, že nesmí omezit ani zdražit uplatnění právní záruky, kterou dnes mají spotřebitelé v EU v délce zpravidla 24 měsíců (tj. zákonné záruky) a že v tomto

ohledu preferujeme spíše pobídky pro nákup renovovaného zboží (tj. takového zboží, které bylo v rámci opravy otestováno) než pobídky pro nákup jakéhokoliv použitého zboží, aby nebyla ohrožena vysoká míra bezpečnosti výrobků, na kterou dnes mají spotřebitelé v EU také nárok.

A proto současně preferujeme (pokud k jejich zavedení dojde), aby pobídky k opravě výrobků u závad, na které se vztahuje právní záruka, a stejně tak i pobídky k nákupu či používání renovovaného zboží byly upraveny na úrovni EU, zatímco aby pobídky k opravě výrobků u závad, na které se nevztahuje právní záruka, a stejně tak i pobídky k nákupu použitého zboží (včetně i možné podpory drobných a hobby opravářů apod.) byly upraveny na vnitrostátní úrovni členských zemí.

Podpora servisů i malých opravářů přitom může mít nejrůznější podobu, a v současné době se (v Nizozemí či Švédsku) uplatňují již i některá daňová zvýhodnění oprav jako např. slevy na dani při opravě výrobků v servisu namísto nákupů nového zboží (de facto obdoba nezdanitelných částek anebo odčitatelných položek od základu daně u nás v případě odborových příspěvků, darů, penzijního pojištění a připojištění nebo podpory VaV apod.) a tyto nástroje považujeme za velmi inspirativní, protože spotřebitele motivují přímo i ke změně jejich chování.

3. Opatření související s úpravou právní záruky

Jak jsme uvedli výše, s některými opatřeními na podporu udržitelného používání zboží (i včetně případné změny směrnice EU o prodeji zboží č. 2019/771) lze souhlasit, ale nemělo by tím dojít k neodůvodněnému zhoršení právní nebo ekonomické situace spotřebitele.

Z tohoto důvodu z možných řešení představených EK podporujeme především to,

- 1) aby směrnice o prodeji zboží kupř. stanovila, že náklady na výměnu zboží jsou nepřiměřené, pokud jsou vyšší nebo stejné jako náklady na opravu, čímž by oprava mohla být v takto vymezených případech určena jako hlavní nápravný prostředek pro spotřebitele,
- 2) aby se zvažilo obnovení zákonné záruky po opravě, tj. aby pokud se spotřebitel rozhodne pro opravu zboží, mohl mít (na rozdíl od současného stavu) i tu výhodu, že se záruční doba po opravě výrobku znovu prodlouží na zpravidla 2 roky a
- 3) aby se zvažilo prodloužení záruční doby i u renovovaného zboží (tj. použitého zboží, které bylo opraveno a otestováno), a to také minimálně ze současného 1 roku na 2 roky, čímž by se by zákonná záruční doba pro toto použité zboží srovnala se zákonnou zárukou za nově vyrobené zboží a spotřebitelé by byli motivováni jej opětovně používat.

Naproti tomu si nejsme jisti, že by stejná zákonná záruční doba měla být uplatněna pro nové i použité zboží, které bylo sice opraveno, ale které nebylo otestováno, zda stále odpovídá příslušným ustanovením zejména o technických požadavcích na výrobky (i když by asi bylo možné využít předpisy o obecné bezpečnosti výrobků), ale zde se podle našeho názoru rizika, že opravené, ale neotestované výrobky budou současně představovat i vážné ohrožení pro zdraví či bezpečnosti spotřebitelů, mohou rovnat přínosům (nebo je i převyšovat).

A vážné výhrady máme také k tomu, aby oprava byla stanovena jako hlavní či výlučný prostředek nápravy, protože takové řešení by nebralo v potaz možné ekonomické dopady na spotřebitele, aby byla minimální zákonná záruka prodloužena (pro nové i použité zboží) na více jak 2 roky, protože již dnes existuje řada výrobků, které jsou poruchové mnohem dříve a nemá je proto smysl opravovat (nehledě na skutečnost, že i tyto opravy by byly díky jejich promítnutí do prodejní ceny výrobků pro spotřebitele nepřiměřeně nákladné), a konečně také i k tomu, aby prodejci mohli při výměně vadných

výrobků jako náhradu nabídnout spotřebiteli výrobky renovované, protože i v těchto případech by podle našeho názoru docházelo k neodůvodněnému zvýšení rizika pro spotřebitele.

Za skutečně zajímavou otázku pak v tomto ohledu považujeme také možnost podporovat podniky, aby se dobrovolně zavázaly k opravám zboží a aby dobrovolně propagovaly použité či renovované zboží, ale zejména s přihlédnutím k praxi v ČR ani toto řešení (dobrovolné závazky totiž bohužel přijímají většinou pouze zahraniční společnosti) přímo nepodporujeme.

4. Další opatření týkající se práva na opravu

EK v uvedené veřejné konzultaci představila i zcela nová opatření, která by mohla posílit nebo i zakotvit jakési univerzální „právo na opravu“, a to jako pro spotřebitele bezplatné právo, které by se mohlo uplatnit v případech, kdy zákonná záruční doba již vypršela, nebo i v případech, kdy se vada sice projeví během záruční doby, ale je způsobena běžným opotřebením nebo nesprávným zacházením s tímto výrobkem, a tedy v extrémním případě i tehdy, pokud např. daný výrobek spadne spotřebiteli na zem a rozbije se.

S takto ale pro spotřebitele domněle lákavým řešením také nemůžeme souhlasit, protože by vedlo jistě k neekonomickému, ale především k nezodpovědnému jednání se silně negativním dopadem právě na životní prostředí!!

Jako SČS proto podporujeme široké rozšíření a uplatnění tzv. obchodních záruk, kdy má spotřebitel nárok na bezplatnou opravu kupř. v případech, kdy dané zboží nefunguje tak, jak je obchodníkem deklarováno nebo inzerováno, anebo i v dalších případech, kdy se takové právo spotřebitele opírá o jiná obchodní sdělení výrobce nebo prodejce.

V takových případech by se pak mělo právo na opravu týkat všech kategorií spotřebních výrobků, a to v situacích, že se vady výrobku vyskytnou teprve po uplynutí právní záruky, že nebyly způsobeny spotřebitelem, ale že jsou důsledkem výhradně kupř. opotřebením, a to s tím, že právním předpisem by měla být stanovena pouze minimální doba, po kterou by bylo možné takovéto právo (s přihlédnutím k danému druhu výrobku) uplatnit, a delší doba by měla být mezi jednotlivými výrobci a obchodníky jednoznačně konkurenčním faktorem na trhu.

A jako nejjednodušší možnost pro uplatnění takového práva (při splnění výše uvedených podmínek a předpokladů) považujeme pak provedení opravy u výrobce nebo u jeho opravárenských služeb, protože může celkovou ekonomickou zátěž s tím spojenou unést lépe než prodejce, nezávislý servis nebo spotřebitel.

Je ovšem zřejmé, že oprava jakéhokoli výrobku je spojena vždy také s náklady, a má-li být proto pro spotřebitele oprava bezplatná nebo spojena jen s minimálními náklady, je také nezbytné přijmout spravedlivě variantu, že náklady spojené s opravou se nutně musí promítnout do kupní ceny zboží. A i v tomto případě považujeme za lepší (a do určité míry i transparentnější), aby si „bezplatnou“ opravu do kupní ceny pro spotřebitele také promítl případně i výrobce, spíše než prodejce nebo jiná osoba.

Opakovaně ale upozorňujeme, že bychom preferovali, aby tyto opravy byly založeny na poptávce a jejich mnohem širší nabídce, než s jakou se mohou spotřebitelé bezprostředně setkat dnes, tj. na dobrovolných principech, a ne na regulaci, a aby se obecným trendem ve výrobě znovu stala životnost výrobků, která by potřebu oprav do značné míry mohla sama a automaticky řešit.

Za tím účelem SČS také vyvinulo systém posuzování dobrovolných závazků výrobců, pokud jde o přímou deklaraci životnosti zboží nebo o poskytování dobrovolných záruk v tomto ohledu, který byl v ČR oceněn mimo jiné i tím, že se naše značka kvality Životnost PLUS stala již od roku 2017 součástí Programu Česká kvalita (více viz [zde](#)), ale jeho využití je ze strany výrobců zatím bohužel stále velmi omezené.

Dotčené subjekty proto upozorňujeme i na možnost řešit případné problémy spojené s opravami výrobků zvýšeným zájmem o prodloužení životnosti výrobků a právě např. i s využitím naší značky Životnost PLUS.

Pokud jde o výše uvedená stanoviska k opravám a opětovnému používání zboží, vycházíme při jejich formulaci především z výzkumu veřejného mínění, který jsme provedli na toto téma ve spolupráci s agenturou SC&C a jehož výsledky můžete najít i na našich webových stránkách – [zde](#).

5. Nové právo na informace o životnosti a opravitelnosti výrobků

Na základě našeho výzkumu i zkušeností můžeme jednoznačně potvrdit, že spotřebitelé důvěryhodné informace jak o dopadech výrobků na životní prostředí, tak především o jejich životnosti, resp. opravitelnosti postrádají.

SČS proto vítá, že má dle návrhu EK dojít k úpravě předsmulvních informací, které má spotřebitel mít k dispozici před objednáním, resp. zakoupením vybraného výrobku, a to v rozsahu následujících čtyř bodů s přihlédnutím k povaze daného zboží:

- 1) informace o existenci a délce obchodní záruky za životnost jednotlivých druhů zboží, pokud výrobce tyto údaje zpřístupní,
- 2) informace o tom, že výrobce neuvedl žádnou informaci o existenci obchodní záruky za životnost zboží, pokud se jedná o zboží, které spotřebovává energii,
- 3) informace o existenci a délce období, během kterého se výrobce zavazuje pro zboží s digitálními prvky poskytovat aktualizace softwaru a
- 4) informace o existenci a délce období, během kterého se poskytovatel zavazuje pro digitální obsah a digitální služby poskytovat aktualizace softwaru.

U dalších dvou bodů, tj.

- 1) u skóre opravitelnosti zboží podle unijního práva, resp.
- 2) u dalších informací o opravách, pokud (zatím) není na úrovni EU skóre opravitelnosti k dispozici (jako jsou např. informace o dostupnosti náhradních dílů nebo návod k opravě)

upozorňujeme, že skóre opravitelnosti a jeho přijetí na úrovni EU by v žádném případě nemělo bránit tomu, aby spotřebitel mohl informace o dostupnosti náhradních dílů či návod k opravě získat. Ba naopak, tvorbu a dobu přípravy daného skóre opravitelnosti na unijní úrovni považujeme za vážnou překážku pro to, aby spotřebitelé mohli související právo na informace o opravitelnosti výrobků začít využívat ve všech členských státech EU prakticky ihned (tj. nejpozději do 2 let od přijetí navrhované úpravy).

A s ohledem na výše uvedené souhlasíme také s tím, aby o nejvhodnějším způsobu, jak tyto informace spotřebiteli poskytnout (ať už např. na obalu, v popisu výrobku anebo na internetových stránkách)

rozhodovali sami výrobci a prodejci (a to samozřejmě před nákupem a samozřejmě i jasným a srozumitelným způsobem).

6. Zákaz lakování nazeleno a plánovaného zastarávání

Byť je plánované zastarávání velmi obtížné v praxi prokázat, SČS také souhlasí s tím, aby tzv. „lakování na zeleno“ bylo na úrovni EU zařazeno mezi zakázané obchodní praktiky, resp. aby se platná právní úprava díky návrhu EK začala vztahovat i na následující situace, kdy je (již dnes) spotřebitel vystaven nejružnějším environmentálním tvrzením, která mohou výrazně ovlivnit jeho chování, a to aniž by byly stanoveny jasné, objektivní a ověřitelné závazky a cíle a nastaven nezávislý monitorovací systém, a kdy jsou takovéto reklamní praktiky (také již dnes bohužel) na relevantním trhu považovány za běžnou praxi.

SČS proto vítá a jednoznačně podporuje, aby se minimálně následujících 10 praktik dostalo (dle návrhu EK a může jich být pochopitelně i více) na seznam zakázaných nekalých praktik (a to ať už se jedná o opomenutí nebo o přímé klamání spotřebitelů):

- 1) Zobrazování značky udržitelnosti, která není založena na certifikačním schématu nebo není zavedena veřejnými orgány.
- 2) Uvádění obecného environmentálního tvrzení, u kterého obchodník není schopen prokázat vynikající environmentální vlastnosti, které by s daným tvrzením souviseli.
- 3) Environmentální prohlášení o celém produktu, pokud se příznivé charakteristiky pro životní prostředí ve skutečnosti týkají pouze určitého aspektu produktu.
- 4) Prezentace požadavků uložených právními předpisy pro všechny produkty v dané kategorii na trhu EU jako charakteristického rysu nabídky obchodníka.
- 5) Neinformování spotřebitele o tom, že aktualizace softwaru negativně ovlivní používání zboží s digitálními prvky nebo určitou funkcí tohoto zboží, a to i když aktualizace softwaru zlepšuje vlastnosti jiných funkcí.
- 6) Opomenutí informovat spotřebitele o existenci určité vlastnosti zboží, která byla zavedena za účelem omezení životnosti daného zboží.
- 7) Tvrzení, že zboží má určitou životnost, pokud jde o dobu jeho používání nebo o intenzitu jeho používání, ačkoli tomu tak není.
- 8) Prezentace produktů, že umožňují opravu, ačkoli tomu tak není, nebo opomenutí informovat spotřebitele, že zboží neumožňuje opravu v souladu s právními požadavky.
- 9) Nucení spotřebitele k výměně spotřebního materiálu dříve, než je to nutné z technických důvodů.
- 10) Opomenutí informovat spotřebitele, že zboží je konstruováno tak, že je omezena jeho funkčnost, pokud se používá spotřební materiál, náhradní díly nebo příslušenství, které nedodává původní výrobce.

Jistě, bude záviset nejen na daném druhu zboží, ale i na ochotě členských států tato nová pravidla přijmout, a proto vítáme i dnešní usnesení, kterým Evropský parlament (viz [zde](#)) přijal své požadavky na připravovaný návrh o právu na opravu (viz výše) a ve kterém podtrhuje význam těchto informací jak pro životní prostředí, tak v první řadě i pro spotřebitele, aby mohli činit kvalifikovaná rozhodnutí a aby mohli přechod k oběhovému hospodářství i sami odpovídajícím způsobem podpořit.

SDRUŽENÍ ČESKÝCH
SPOTŘEBITELŮ, Z. Ú.
CZECH CONSUMER
ASSOCIATION
www.konzument.cz

V této souvislosti pak upozorňujeme především na odhadované náklady, které dle EK souvisí se zavedením nových práv na informace o životnosti a opravitelnosti výrobků a s jejich vymáháním, včetně právě i kontroly dodržování zákazu uvedených nekalých praktik na trhu EU.

Náklady pro firmy jsou v následujících 15 letech odhadovány na 9,1 – 10,4 mld. eur, což představuje náklady na jednu společnost zhruba ve výši 556 – 568 eur celkem anebo 64 – 79 eur ročně. A obdobně jsou odhadovány i náklady pro veřejné a zejména dozorové orgány (na vymáhání těchto pravidel) ve výši 440 – 500 tis. eur na jednu členskou zemi a jeden rok.

Tyto náklady považujeme za podstatné, ale má-li být stanovených a sledovaných cílů dosaženo, také i za nutné pro to, aby bylo postavení spotřebitelů směrem k naplnění principů oběhového hospodářství (prostřednictvím ochrany před nekalými praktikami a lepší informovaností) jak na úrovni EU, tak i na úrovni jednotlivých členských zemí skutečně posíleno.

Kontakt:

Mgr. Viktor Vodička
ředitel SČS

E: vodicka@konzument.cz

T: +420 732 266 150

Sdružení českých spotřebitelů, z. ú. (SČS) si klade za cíl hájit oprávněná práva a zájmy spotřebitelů v České republice a na vnitřním trhu EU, přičemž vyzdvihuje především preventivní stránku jejich ochrany: „Jen poučený spotřebitel se dokáže účinně hájit“. SČS přispívá ke kultivaci podnikatelského a konkurenčního prostředí a působí v řadě oblastí, včetně standardizace, podpory kvality a bezpečnosti průmyslového zboží a potravin i služeb, a to včetně služeb finančních.

Sdružení českých spotřebitelů z.ú, Pod Altánem 99/103, Praha 10 – Strašnice 100 00
tel. 261 263 574, e-mail: scs@konzument.cz, www.konzument.cz

IČ: 00409871, DIČ: CZ00409871, bankovní spojení: Fio Banka, a.s. Praha, č.ú. 2201482797/2010